

امروز سالگرد شهادت رئیسعلی دلواری

این اقدام رئیسعلی برای دولت بریتانیا غیرقابل تحمل بود و سبب شد سرفرماندهی نیروهای انگلیسی در شرق، نیروهای آماده اعزام به بغداد را که تعدادشان دو هزار نفر بود، جهت مقابله و حمله به پایگاه رئیسعلی (روستای دلواری)، به بوشهر فراخواند.

این اقدام رئیسعلی برای دولت بریتانیا غیرقابل تحمل بود و سبب شد سرفرماندهی نیروهای انگلیسی در شرق، نیروهای آماده اعزام به بغداد را که تعدادشان دو هزار نفر بود، جهت مقابله و حمله به پایگاه رئیسعلی (روستای دلواری)، به بوشهر فراخواند. تاریخ ایرانی نوشت:

در روز ۱۲ شهریور ۱۲۹۴ رئیسعلی دلواری فرمانده نیروهای مقاومت تنگستان در برابر نیروهای انگلیسی به شهادت رسید.

تنگستان منطقه‌ای کوهستانی در جنوب شرقی بوشهر است و از جنوب دشتستان بوشهر تا ساحل دریا امتداد دارد. شهرستان تنگستان شامل تنگستان شمالی به مرکزیت ۱۷۱# و تنگستان ساحلی به مرکزیت ۱۷۱#؛ و تنگستان ساحلی به مرکزیت ۱۷۱#؛ دلواری؛ است. دلواری، زادگاه و محل فرمانروایی رئیسعلی دلواری است که در کشاکش جنگ اول جهانی و در حمله انگلیسی‌ها به بوشهر، رشادت بسیاری از خود نشان داد و به شهادت رسید.

رئیسعلی دلواری در سال ۱۲۶۳ هجری شمسی برابر با ۱۸۸۱ میلادی در روستای دلواری از توابع تنگستان متولد شد. مادر رئیسعلی بنام شهین و پدرش زائر محمد، کدخدای دلواری بود که بعدها به ۱۷۱#؛ معین‌الاسلام؛ ملقب شد. با شروع نهضت مشروطیت، رئیسعلی در حالی که ۲۵ سال بیشتر نداشت از جمله پیشگامان مشروطه‌خواه در جنوب ایران شد و همکاری نزدیکی با محافل انقلابی و عناصر مشروطه‌طلب در بوشهر، تنگستان و دشتی آغاز کرد.

او با همراهی دیگر مشروطه‌خواهان بوشهر را از حاکمیت استبداد قاجاریه خارج کرد. رئیسعلی در دوران دیکتاتوری محمدعلی شاه قاجار علیه حکومت وی در جنوب دست به اسلحه برد و در سال ۱۲۸۷ هجری شمسی به درخواست ملاعلی تنگستانی و سیدمرتضی مجتهد اهرمی که مخالف استبداد محمدعلی شاه قاجار بود، بوشهر را از سلطه عمال شاه قاجار آزاد کرد و حدود ۹ ماه شهر را در کنترل داشت.

با تصرف گمرک بوشهر که در اجاره انگلیسی‌ها بود، نیروهای این کشور به دخالت نظامی در منطقه پرداختند و جنگ و گریزی آغاز شد که تا سال‌های جنگ اول جهانی ادامه یافت. در کشاکش جنگ، با وقوع انقلاب بلشویکی و خروج نظامیان روسی از ایران، انگلیسی‌ها تعرضات خود را به سمت شمال گسترش دادند. در همین حال تنگستانی‌ها نیز به حملات خود علیه انگلیسی‌ها شدت بخشیدند.

در آغاز جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ قوای روس از شمال و نیروهای انگلستان از جنوب، ایران را در معرض هجوم قرار دادند و کشتی‌های جنگی انگلستان در مقابل بوشهر لنگر انداختند و نیروهای اشغالگر در ۱۷ مرداد ۱۲۹۴ بصورت تدریجی قصد اشغال بوشهر و نواحی ساحلی اطراف را داشتند. یک روز پس از اشغال بوشهر، چهارده نفر از ساکنین آن علیه اشغالگران اعتراض کردند، ولی چون اهل جدال و اسلحه نبودند دستگیر و به هندوستان تبعید شدند.

انگلیسی‌ها تلاش زیادی کردند تا رئیسعلی را با پول بخرند و مبلغ ۴۰ هزار پوند به او پیشنهاد دادند، اما علی‌رغم همه این تلاش‌ها رئیسعلی بدون توجه به اینگونه پیشنهادهای، در نامه‌ها و تلگراف‌های متعدد به تهران، شیراز، بوشهر، کربلا و نجف به دولتمردان سیاسی و مجتهدین مبرز، نارضایتی خود را از حضور انگلیس در منطقه اعلام می‌کرد و مکرراً از این عالمان یعنی آیت‌الله سیدعبدالحسین لاری، سیدعبدالله مجتهدی بلادی بوشهری و آیت‌الله شیخ محمدحسین برازجانی برای جهاد و قیام علیه قوای انگلیس کسب تکلیف می‌کرد که سرانجام مرحوم شیخ محمدحسین برازجانی، صورتی از حکم جهاد را که مراجع شیعه از نجف اشرف ارسال کرده بودند به ضمیمه حکم خود مبنی بر وجوب جهاد با کفار انگلیسی و جلوگیری از رخنه آن‌ها به بنادر جنوب، لزوم همکاری خوانین این مناطق و بسیج مردم مسلمان برای رفتن به میدان جنگ را صادر می‌کند. موضوعی که باعث می‌شود رئیسعلی در نامه‌ای مفصل از شیخ تقدیر کند.

وی در بخشی از نامه می‌آورد که: ۱۷۱#؛ همین قدر اطمینان از حضرت مستطاب‌عالی دارم که روز مضایق از خط بیرون نمی‌روید و جان را ناقابل می‌دانید، نه مانند اشخاص راحت‌طلب و تنبل، این دنیای فانی را هیچ نمی‌شمارید...؛ وی در این نامه کسانی را

که در دفاع از بوشهر کوتاهی می‌کنند مانند کسانی می‌داند که امام حسین (ع) را یاری نکردند. به دنبال اعلان جهاد از طرف علما و مجتهدین، رئیس‌علی و دیگر مبارزان تنگستانی و دشتی شروع به حمله به قوای انگلیسی مستقر در بوشهر کردند.

همزمان با این تحولات، نیروهای امنیتی بریتانیا در یک اقدام بی‌سابقه و غیرقانونی، کنسول آلمان در بوشهر را به همراه دو تن از مأموران یک شرکت تجاری آلمان به اتهام جاسوسی علیه انگلیس بازداشت و به هندوستان تبعید کردند. این عمل نقض آشکار بی‌طرفی و حتی استقلال ایران بود و به همین دلیل نیز خشم علما، مردم، خوانین و در رأس همه رئیس‌علی را برانگیخت و او را واداشت تا بر شدت مبارزه علیه انگلستان بیفزاید.

رئیس‌علی همراه دوستش خالو حسین دشتی در اوایل ماه رمضان ۱۳۳۳ هجری قمری، در عمارت حاج سیدمحمدرضا کازرونی، پس از مذاکراتی با وی آمادگی خود را برای دفاع از بوشهر و جلوگیری از پیشروی نیروهای انگلیسی اعلام کرد و در یورش‌های شبانه ضربات و تلفات موثری بر انگلیسی‌ها وارد آورد. در یکی از این شبیخون‌ها، که در ۲۱ تیر ۱۲۹۴ برابر با دوم رمضان ۱۳۳۳ هجری قمری رخ داد، رئیس‌علی دو تن از افسران بلندپایه انگلیسی را به همراه یازده نفر سرباز هندی از پای درآورد و نیروهای رئیس‌علی بدون تلفات برگشتند.

این پیروزی بیش از آنکه اهمیت نظامی داشته باشد، اهمیت سیاسی روانی داشت. این اقدام وحشت مردم از انگلیس را کم کرد و سبب شد ابهت این دشمن پرآوازه در اذهان شکسته شود. این اقدام رئیس‌علی برای دولت بریتانیا غیرقابل تحمل بود و سبب شد سرفرماندهی نیروهای انگلیسی در شرق، نیروهای آماده اعزام به بغداد را که تعدادشان دو هزار نفر بود، جهت مقابله و حمله به پایگاه رئیس‌علی (روستای دلوار)، به بوشهر فراخواند.

رئیس‌علی که پیشاپیش از حمله به دلوار آگاهی داشت، بلافاصله در اقدامی تاکتیکی به تخلیه دلوار پرداخت و به سمت کوه‌های اطراف منطقه‌ای معروف به 171#&کلات بوجیر؛ عقب‌نشینی کرد. سربازان انگلیسی و هندی هنگامی وارد دلوار شدند که تقریباً روستا خالی از سکنه بود. به همین جهت خشمگینانه شروع به گلوله‌باران منازل مسکونی خالی و قطع نخل‌های دلوار کردند.

رئیس‌علی در همان شب با ۴۰۰ نفر از نیروهای خود به قوای انگلیسی شبیخون زدند و ۶۰ نفر از نیروهای متجاوز از جمله یک ژنرال بلندپایه را از پای درآوردند و همین امر سبب پیروزی وی در این جنگ شد. پس از این جنگ رئیس‌علی دلواری بر حملات شبانه خود به بوشهر و پادگان انگلیسی‌ها افزود و با همفکری دیگر خوانین منطقه طرح حمله سراسری به بوشهر و آزادسازی آن را پی‌ریزی کرد.

در گیرودار تدارک این حمله بود که در شب ۱۲ شهریور ۱۲۹۴ برابر با ۲۳ شوال ۱۳۳۳ و سوم سپتامبر ۱۹۱۵ میلادی هنگامیکه او قصد شبیخون به عمارت سفید سبزآباد را داشت، در محلی به نام تنگک صفر از پشت مورد اصابت گلوله یکی از همراهان خائنش به نام غلامحسین تنگکی قرار گرفت و در سن ۳۴ سالگی به شهادت رسید، اما نهضتی که او در جنوب ایران به راه انداخت تا سال‌ها مایه وحشت انگلیسی‌ها بود. پیکر رئیس‌علی دلواری در قبرستان وادی‌السلام در نجف عراق مدفون است.